



Qazaqstan Respýblıkasy Zańnama jáne quqyqtyq aqparat institýtynyń

JARSHYSY

gylymi-quqyqtyq jýrnal №1 (64)-2021

Құрылтайшы және баспагер:

«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.zqai.kz

сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша диссертациялардың
негізгі ғылыми нәтижелерін жариялауға
арналған баслымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Сәрпеков Р.Қ. - Қазақстанның еңбек сіңірген
қайраткері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) –
(төраға)
Абайділинов Е.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Барнаул, Ресей)
Белых В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург, Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Унзила Шапақ – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)

Бас редактор

Дүйсенов Е.А. – з.ғ.к.

Редакциялық алқа құрамы

Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов, Ресей)
Жанғарашев Р.М. – LL.M. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қазбаева Ә.Г. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Казиев З.Г. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Қайырбаева Л.К. – PhD (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Киязова А.Ж. – LL.M. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрғазиев Б.Қ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрмағамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск, Ресей)
Примашев Н.М. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бишкек,
Қыргызстан)

Журнал редакциясы

Джамбуришин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Тасирова А.С.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Қазақстан Республикасы Ақпарат
және коммуникациялар министрлігі
Ақпарат комитетінің

БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 17761-Ж 25.06.2019 ж.
(Алғашқы есепке қою кезі
№6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы: Қазақстан Республикасы,
010000, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай-батыр
даңғ., 19, Е-блогы, 306-каб. тел.: 8(7172) 26-61-22
www.zqai.kz, E-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

Редакция бағанасы..... 7

Конституциялық және әкімшілік құқық

Р.Қ. СӘРПЕКОВ Заң жобалау қызметіндегі жариялылықты
қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасында норма
шығаруды жетілдіру мәселелері бойынша заңнамалық түзетулер
қабылдау тұрғысынан ғылыми құқықтық сараптаманы жаңғырту
мәселелері 13

Л.Т. ЖАНҰЗАҚОВА, Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ,
А.А. КАРАЕВ Заңнамалық және заңға тәуелді реттеудің
аражігін ажыратудың кейбір мәселелері..... 22

Р.С. МЕЛЬНИК Әкімшілік қалау: ұғымы, түрлері және
қолданылу заңдылығы шарттары 35

Н. СӘУЛЕН, Н. СӘУЛЕН, Р.Д. БЕРНАЗАРОВА
Мемлекеттік басқару жүйесін жетілдірудегі әкімшілік
реформалар 47

Т.Б. ЖҰМАҒҰЛОВ, Г.С. ДӘРІБАЕВ Рухани жаңғыру
аясында құқықтық мәдениетті арттырудағы құқықтық
тәрбие және білім берудің маңыздылығы..... 57

Ж.Ю. САЙЛИБАЕВА Мемлекеттік органдардың
әрекеттеріне, әрекетсіздігіне дау айту туралы істер
бойынша сот ісін жүргізу институты: қалыптасу кезеңдері..... 71

Азаматтық және азаматтық-процестік құқық

А.Ж. ҚИЯЗОВА Корпоративтік актілер кәсіпкерлік
және кәсіби қызметтің өзін-өзі реттеу құралы ретінде 80

С.А. АКИМБЕКОВА, Н.Р. МАКСАТОВ
Сот және прокуратураның өзара іс-қимылы: теория
және практика мәселелері 91

С.С. ҚАРЖАУБАЕВ Жалдау (жалға алу)
саласындағы тұрғын үй заңнамасын жетілдіру мәселесі..... 99

Б.О. АЛТЫНБАСОВ Құқықтық зерттеудің
эмпирикалық әдістерін пайдаланудың теориялық
негіздері: халықаралық тәжірибе 108

М.Х. ХАСЕНОВ, Р.О. БУКЕНОВ
Қазақстан Республикасында дене шынықтыру және
спорт саласындағы еңбекті құқықтық реттеудегі
олқылықтар мен қайшылықтар 120

С.А. ЫНТЫМАҚОВ Қордың құқықтық жағдайына
қатысты кейбір құқықтық мәселелер 132

А.К. ҚАЛДЫБАЕВ Шарт еркіндігі принципі және
корпоративтік келісім 142

Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс

В.И. МАЙОРОВ, П.В. ВОЛОШИН, С.В. ПОЛЯКОВА,
О.Н. ДУНАЕВА Ресейдегі жол қозғалысына
қатысушылардың қауіпсіздігін тәуекелге бағытталған
тәсіл негізінде қамтамасыз ету 152

Д.А. ФИНК Адвокаттың қылмыстық-процестік ақпаратқа
қол жеткізу құқығын іске асырудың кейбір мәселелері 159

Б.Ж. ҚЫЗДАРБЕКОВА, Е.Н. КАЛИАКПЕРОВА Заңнамадағы «терроризм актісі» түсінігі және қылмыстық жауаптылықтан босату шарттары.....	165
Е.А. ОМАРОВ, Ж. ҚҰМАРБЕКҚЫЗЫ Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасы бойынша мүлікті тәркілеудің құқықтық табиғаты	173
Ф.С. ЖАҚСЫБЕКОВА Экологиялық қылмыстылыққа қарсы күрес жүргізудегі қылмыстық саясат	184
Г.А. ҚУАНАЛИЕВА, Г.Н. РАХИМОВА, Р.А. АБДЫРАИМОВ Қылмыстық құқық бұзушылық субъектісін анықтаудың кейбір мәселелері	191
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	
Ж.О. ҚҰЛЖАБАЕВА, Д.Ө. САЛЫҚОВА Халықаралық қылмыстық сот төрелігі органдары: генезисі, халықаралық қылмыстық соттың пәндік юрисдикциясы, рим жарғысын ратификациялау мәселелері	200
Құқықтық мониторинг	
А.Қ. ҚАНАТОВ, К.Е. ИСМАҒҰЛОВ Мемлекеттік егемендік туралы декларацияның Қазақстан Республикасы заңнамасы жүйесіндегі орны (құқықтық талдау)	213
М.И. ДЯЧУК Қазақстан Республикасында медиация институтын дамыту	219
Мемлекеттік тілдегі заңшығармашылық практикасынан	
Е.С. САФУАНИ Заңнамада терминдерді қолданудың кейбір проблемалары.....	233
Л.С. ТҰРҒАНБАЕВА Мемлекеттік тілдегі лингвистикалық сараптама мәселелері	238
Жас ғалым мінбері	
А.М. НЕМЕРЕБАЕВА Мәслихаттар өкілді органдар ретінде және олардың азаматтардың мемлекет істерін басқаруға қатысу құқығын жүзеге асырудағы рөлі	244
А.О. МАКРУШИН Қазақстан Республикасындағы заң консультанттарының қызметін реттеудегі кейбір мәселелер туралы	251
А. МУСАХАН Халықаралық әдет-ғұрып құқығы нормаларының Еуропалық Одақ құқығында қолданылуы	258
С.Т. ӘБИРБЕК Халықаралық құқықтағы танылмаған мемлекеттер құқығы	266
М.Е. САҒЫНАЕВ, А.Т. БАЙЗАКОВ Италиялық жазушы Пьеранжело Каталаның еңбектеріндегі <i>ius fetiale</i> түсінігі	277
А.Ж. ҚАЛМАҒАМБЕТОВ, Г.Н. КҮЗЕМБАЕВА Нормативтік құқықтық актілерге заң сараптамасын құқықтық реттеудегі кемшіліктер және оның құқықтық салдары (Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2020 жылғы 2 желтоқсанда №21716 тіркелген, Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2020 жылғы 30 қарашадағы № 114 қаулысы мысалында)	285
Д.М. СӘРСЕМБАЕВ Еуразиялық интеграция шеңберіндегі халықаралық-құқықтық валюталық реттеу (бірыңғай валюта туралы мәселеге қатысты).....	294
Р.Ж. ҚОЖАХМЕТОВА Кәмелетке толмағандардың суицидтерін алдын алудың құқықтық аспектілері және құқықтық жүйеге ұсыныстарды имплементациялау бойынша ұсынымдар	304
«Жаршының» архивтегі беттері	
Р.Н. ЮРЧЕНКО Алқабилер қатысатын қылмыстық істер бойынша сот ісін жүргізудің кейбір мәселелері туралы (ҚР ЗИ Жаршысы №4-2006 ж. – 79-97 бб.).....	313
С.С. ҚАРЖАУБАЕВ з.ғ.к. Р.Н. Юрченконың «Алқабилер қатысатын қылмыстық істер бойынша сот ісін жүргізудің кейбір мәселелері туралы» ғылыми жарияланымына қайта оралғанда	331
Есімнама	
Журналдың редколлегия мүшесі, заң ғылымдарының докторы	
Қ.Х. Рахимбердин – 50 жаста	336
М.Р. ГЕТА Ғалым, азамат, педагог, құқық қорғаушы (заң ғылымдарының докторы	
Қ.Х. Рахимбердиннің 50 жылдығына орай)	337
Библиография	
«Европейская система защиты прав человека: учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / Абашидзе А.Х., Алисиевич Е.С. (под редакцией Абашидзе А.Х. – М.: Юрайт, 2017. – 140 с.)» атты кітапқа рецензия.....	341



ВЕСТНИК

Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан

научно-правовой журнал №1 (64)-2021

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт законодательства
и правовой информации
Республики Казахстан»
Издаётся с 2006 года
Все материалы журнала размещаются на
сайте www.zqai.kz
Включен в перечень изданий для публикации
основных научных результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. – Заслуженный деятель
Казахстана (Нур-Султан, Казахстан) –
(председатель)
Абайдильдинов Е.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Барнаул, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург, Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Унзила Шапак – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)

Главный редактор
Дюсенов Е.А. – к.ю.н.

Состав Редакционной коллегии
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный деятель
культуры РК (Нур-Султан, Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов, Россия)
Джангарашев Р.М. – LL.M. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казбаева А.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)
Каирбаева Л.К. – PhD (Нур-Султан,
Казахстан)
Князова А.Ж. – LL.M. (Нур-Султан,
Казахстан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нургазинов Б.К. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нурмагамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск,
Россия)
Примашев Н.М. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-Каменогорск, Казахстан)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)

Редакция журнала
Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Тасирова А.С.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 17761-Ж
от 25.06.2019 г. Комитета информации
Министерства информации и коммуникаций
Республики Казахстан (Первичная постановка
на учет №6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес: Республика Казахстан, 010000,
г. Нур-Султан, пр. Кабанбай батыра, 19,
блок Е, каб. 306, тел.: 8 (7172) 26-61-22
www.zqai.kz, E-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

Колонка редакции..... 9

Конституционное и административное право

Р.К. САРПЕКОВ Вопросы обеспечения публичности
в законопроектной деятельности и модернизации научной
правовой экспертизы в свете принятия в Республике Казахстан
законодательных поправок по вопросам совершенствования
нормотворчества 13

Л.Т. ЖАНУЗАКОВА, Б.К. НУРГАЗИНОВ,
А.А. КАРАЕВ Некоторые вопросы разграничения
законодательного и подзаконного регулирования 22

Р.С. МЕЛЬНИК Административное усмотрение:
понятие, виды и условия правомерности применения 35

Н. САУЛЕН, Н. САУЛЕН, Р.Д. БЕРНАЗАРОВА
Административные реформы в совершенствовании
системы государственного управления 47

Т.Б. ЖУМАГУЛОВ, Г.С. ДАРИБАЕВ Важность
правового воспитания и образования в повышении
правовой культуры в контексте модернизации
общественного сознания 57

Ж.Ю. САЙЛИБАЕВА Институт судебного
производства по делам об оспаривании действий,
бездействий государственных органов: этапы
становления 71

Гражданское и гражданско-процессуальное право

А.Ж. КИЯЗОВА Корпоративные акты как средство
саморегулирования предпринимательской и
профессиональной деятельности 80

С.А. АКИМБЕКОВА, Н.Р. МАКСАТОВ
Взаимодействие суда и прокуратуры: вопросы
теории и практики 91

С.С. КАРЖАУБАЕВ К вопросу совершенствования
жилищного законодательства в сфере аренды 99

Б.О. АЛТЫНБАСОВ Теоретические основы
использования эмпирических методов правового
исследования: международный опыт 108

М.Х. ХАСЕНОВ, Р.О. БУКЕНОВ Пробелы и
коллизии правового регулирования труда в сфере
физической культуры и спорта в Республике Казахстан 120

С.А. ЫНТЫМАКОВ Некоторые правовые вопросы,
касающиеся правового положения фонда 132

А.К. КАЛДЫБАЕВ Принцип свободы договора
и корпоративный договор 142

Уголовное право и уголовный процесс

В.И. МАЙОРОВ, П.В. ВОЛОШИН, С.В. ПОЛЯКОВА,
О.Н. ДУНАЕВА Обеспечение безопасности участников
дорожного движения в России на основе риск-
ориентированного подхода 152

Д.А. ФИНК Некоторые вопросы реализации права
адвоката на доступ к уголовно-процессуальной информации 159

Б.Ж. КЫЗДАРБЕКОВА, Е.Н. КАЛИАКПЕРОВА	
Понятие «акт терроризма» в законодательстве и условия освобождения от уголовной ответственности.....	165
Е.А. ОМАРОВ, Ж. КУМАРБЕККЫЗЫ Правовая природа конфискации имущества по уголовному законодательству Республики Казахстан	
	173
Ф.С. ЖАКСЫБЕКОВА Уголовная политика в борьбе с экологической преступностью.....	
	184
Г.А. КУАНАЛИЕВА, Г.Н. РАХИМОВА, Р.А. АБДЫРАИМОВ Некоторые вопросы определения субъекта уголовного правонарушения.....	
	191
Международное право и сравнительное правоведение	
Ж.О. КУЛЖАБАЕВА, Д.О. САЛЫКОВА Органы международного уголовного правосудия: генезис, предметная юрисдикция международного уголовного суда, проблемы ратификации римского статута.....	
	200
Правовой мониторинг	
А.К. КАНАТОВ, К.Е. ИСМАГУЛОВ Место Декларации о государственном суверенитете в системе законодательства Республики Казахстан (правовой анализ)	
	213
М.И. ДЯЧУК Развитие института медиации в Республике Казахстан	
	219
Из практики законотворчества на государственном языке	
Е.С. САФУАНИ Некоторые проблемы использования терминов в законодательстве	
	233
Л.С. ТУРГАНБАЕВА Проблемы лингвистической экспертизы на государственном языке	
	238
Трибуна молодого ученого	
А.М. НЕМЕРЕБАЕВА Маслихат как представительные органы и их роль в осуществлении прав граждан на участие в управлении делами государства	
	244
А.О. МАКРУШИН О некоторых вопросах регулирования деятельности юридических консультантов в Республике Казахстан	
	251
А. МУСАХАН Применение норм международного обычного права в праве Европейского Союза.....	
	258
С.Т. АБИРБЕК Право непризнанных государств в международном праве	
	266
М.Е. САГИНАЕВ, А.Т. БАЙЗАКОВ Понятие <i>ius fetiale</i> в трудах итальянского романиста Пьеранжело Каталано	
	277
А.Ж. КАЛМАГАМБЕТОВ, Г.Н. КУЗЕМБАЕВА О недостатках правового регулирования юридической экспертизы нормативных правовых актов и их юридических последствиях (на примере Постановления Правления Агентства Республики Казахстан по регулированию и развитию финансового рынка № 114 от 30 ноября 2020 года, зарегистрированного Министерством юстиции Республики Казахстан 2 декабря 2020 года № 21716).....	
	285
Д.М. САРСЕМБАЕВ Международно-правовое валютное регулирование в рамках евразийской интеграции (к вопросу о единой валюте)	
	294
Р.Ж. КОЖАХМЕТОВА Правовые аспекты предупреждения суицидов несовершеннолетних и рекомендации по имплементации предложений в правовую систему	
	304
Архивные страницы «Вестника»	
Р.Н. ЮРЧЕНКО О некоторых вопросах судопроизводства по уголовным делам с участием присяжных заседателей (статья в Вестнике ИЗ РК №4-2006 г. – С. 79-97)	
	313
С.С. КАРЖАУБАЕВ Возвращаясь к научной публикации к.ю.н. Р.Н. Юрченко «О некоторых вопросах судопроизводства по уголовным делам с участием присяжных заседателей»	
	331
Персоналии	
Члену редколлегии журнала, доктору юридических наук	
К.Х. Рахимбердину – 50 лет.....	336
М.Р. ГЕТА Ученый, гражданин, педагог, правозащитник (в честь 50-летнего юбилея доктора юридических наук К.Х. Рахимбердина)	
	337
Библиография	
Рецензия на книгу «Европейская система защиты прав человека: учебное пособие для бакалавриата и магистратуры / Абашидзе А.Х., Алисиевич Е.С.; под редакцией Абашидзе А.Х. – М.: Юрайт, 2017. – 140 с.»	
	341



Bulletin of Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan

JARSHYSY

scientific and legal journal №1 (64)-2021

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute of Legislation and Legal information of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006

All journal materials are placed on the website
www.zqai.kz

Included in the list of publications of basic scientific results of dissertations on legal sciences (Order CCES MES RK №894 from 05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. – *Honored Personality of Kazakhstan (Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)*
Abaydeldinov E.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Abyzov R.M. – *d.j.s. (Barnaul, Russian)*
Belih V.S. – *d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)*
Gubin E.P. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Melnik R.S. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Moiseev A.A. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Muromcev G.I. – *d.j.s. (Moscow, Russian)*
Rahmetov S.M. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Malinovskiy V.A. – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Unzila Shapak – *d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*

Chief Editor

Dyussenov Ye.A. – *c.j.s.*

Editorial Board members

Azer Aliyev – *PhD (Kiel, Germany)*
Aiymbetov M.A. – *Honored Worker of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Bainiyazova Z.S. – *c.j.s. (Saratov, Russian)*
Dzhangarashev R.M. – *LLM (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kabayeva A.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kaziyev Z.G. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kairbaeva L.K. – *PhD (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kiyazova A.Zh. – *LLM (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Konusova V.T. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kulzhabayeva Zh.O. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurgazinov B. K. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurmagambetov R.G. – *PhD (Chelyabinsk, Russian)*
Primashev N.M. – *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Rakhimberdin K.H. – *d.j.s. (Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan)*
Tegizbekova Zh.Ch. – *c.j.s. (Bishkek, Kyrgyzstan)*

The editorial staff

Dzhamburshin K.A.
Koltubayeva G.B.
Tassirova A.S.
Zhumageldina B.Zh.
Bailenova A.K.
tel.: 8 (7172) 26-61-29

The certificate of registration of mass media №17761-G from 25.06.2019 from the Information Committee of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan (Number and date of primary registration №6592-Zh.07.09.2005.)

Address:

The Republic of Kazakhstan, 010000, Nur-Sultan, Kabanbay-batyr ave., 19, block E, office 306, tel.: 8 (7172) 26-61-22
www.zqai.kz, E-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

Editorial 11

Constitutional and Administrative Law

R.K. SARPEKOV Issues of ensuring publicity in legislative activity and modernization of scientific legal expertise in light of adoption of legislative amendments in the Republic of Kazakhstan on improving rule-making 13

L.T. ZHANUZAKOVA, B.K. NURGAZINOV,

A.A. KARAYEV Certain questions of definition of legislative and sublegal regulation 22

R.S. MELNYK Administrative Discretion: Concept, Types and Conditions of Application Eligibility 35

N. SAULEN, N. SAULEN, R.D. BERNAZAROVA

Administrative reforms in the improvement of the public administration system 47

T. ZHUMAGULOV, G. DARIBAYEV The importance of legal education and education in improving the legal culture in the context of modernization of public consciousness..... 57

ZH.Y. SAILIBAYEVA Institute of Judicial Proceedings in Cases of Challenging Actions, inaction of State Bodies: Stages of Formation 71

Civil and Civil Procedure Law

A.J. KIYAZOVA Corporate acts as a means of self-regulation of business and professional activities 80

S.A. AKIMBEKOVA, N.R. MAXATOV Interaction of court and prosecutor's office: issues of theory and practice 91

S.S. KARZHAUBAYEV On the issue of the improvement of the housing legislation in the field of rent 99

B.O. ALTYNBASOV The theoretical framework of using empirical legal research methods: international experience 108

M.K. KHASSENOV, R.O. BUKENOV The gaps and collisions in legal regulation of labor in the sphere of physical culture and sport in the Republic of Kazakhstan..... 120

S.A. YNTYMAKOV Certain legal issues concerning the legal status of the foundation 132

A. KALDYBAYEV The principle of freedom of contract and corporate contract..... 142

Criminal law and Criminal procedure

V.I. MAYOROV, P.V. VOLOSHIN, S.V. POLYAKOVA, O.N. DUNAEVA Ensuring the safety of road users in Russia based on a risk-based approach..... 152

D.A. FINK Certain issues on relation to the exercise of the right of counsel to access to criminal procedure information..... 159

B.ZH. KYZDARBEKOVA, E.N. KALIAKPEROVA The concept of «act of terrorism» in the legislation and conditions for exemption from criminal liability.....	165
Y.A. OMAROV, ZH. KUMARBEEKYZY The legal nature of confiscation under the criminal law of the Republic of Kazakhstan	173
F.S. ZHAXYBEKOVA Criminal policy in the fight against environmental crime.....	184
G.A. KUANALIYEVA, G.N. RAKHIMOVA, R.A. ABDYRAIMOV Certain issues of determining the subject of a criminal offense	191
International law and Comparative law	
ZH. KULZHABAYEVA, D. SALYKOVA International criminal justice bodies: genesis, subject jurisdiction of the international criminal court, problems of ratification of the rome statute	200
Legal monitoring	
A.K. KANATOV, K.E. ISMAGULOV Place of the declaration of state sovereignty in the system of legislation of the Republic of Kazakhstan (legal analysis)	213
M.I. DYACHUK Development of the mediation institute in the Republic of Kazakhstan	219
From the lawmaking practice in the official language	
E.S. SAFUANI Certain problems with the use of terms in legislation.....	233
L.S. TURGANBAYEVA Problems of linguistic examination in the state language.....	238
Young researchers' tribune	
A.M. NEMEREBAYEVA Maslikhat as representative bodies and their role in the exercise of the right of citizens to participate in the governance of state	244
A.O. MAKRUSHIN On some issues of regulation of the activity of legal consultants in the Republic of Kazakhstan	251
A. MUSSAKHAN Application of customary international law norms within European Union law.....	258
S. ABIRBEK The law of unrecognized states in international law	266
M.E. SAGINAYEV, A.T. BAIZAKOV The concept of ius fetiale in the works of the italian novelist Pierangelo Catalano	277
A.ZH. KALMAGAMBETOV, G.N. KUZEMBAYEVA On the fault of legal regulation of the legal expertise of normative legal acts and their legal consequences (On the example of the Board Decree of the Agency of the Republic of Kazakhstan for the Regulation and Development of the Financial Market No. 114 dated November 30, 2020, registered by the Ministry of Justice of the Republic of Kazakhstan on December 2, 2020 No. 21716)	285
D.M. SARSEMBAYEV International legal regulation of currency in the framework of eurasian integration (on the issue of the single currency).....	294
R. KOZHAKHMETOVA Legal aspects of preventing suicide of minors and recommendations for the implementation of proposals in the legal system	304
The archive pages of the «Bulletin»	
R.N. YURCHENKO On certain issues of jury trials in criminal cases (article in Bulletin of the IL RK No. 4-2006 - P. 79-97).....	313
S.S. KARZHAUBAYEV Returning to the scientific publication of, candidate of Law, R.N. Yurchenko, «On certain issues of trial by jury in criminal cases».	331
Personalities	
Member of the Editorial Board, Doctor of Law K.H. Rakhimberdin is 50 years old	336
M.R. GETA Scientist, citizen, educator, human rights activist (in honor of the 50th anniversary of Doctor of law K.Kh. Rakhimberdin)	337
Bibliography	
Review of the book «The European System of Human Rights Protection»: textbook for undergraduate and graduate studies / A.Kh. Abashidze, E.S. Alisieovich; edited by A.Kh. Abashidze – M.: Юпайт, 2017. – 140 p. Review of the	341

УДК: 3401:16

ЗАҢНАМАДА ТЕРМИНДЕРДІ ҚОЛДАНУДЫҢ КЕЙБІР ПРОБЛЕМАЛАРЫ

Есенқұл Сафуанұлы Сафуани

ҚР Заңнама және құқықтық ақпарат институтының
Лингвистика орталығы Нормативтік құқықтық актілер
және халықаралық шарттар жобаларының ғылыми лингвистикалық
секторының жетекші ғылыми қызметкері; e-mail: safuani@inbox.ru

Түйін сөздер: заңнама, терминдер, теңтүпнұсқалалық.

Аннотация. Мақала авторы мемлекеттік тілдегі заңнама мәтіндерінде терминдердің қолданылу проблемасына қатысты өз пікірлерін білдіреді. Ел тәуелсіздігінің алғашқы жылдарындағы заңнама тілінің жатық та, түсінікті болуы керек деген бағытпен терминдердің контекстке қарай әртүрлі алынуының өрескел қателігі әлі күнге дейін жалғасып келе жатқандығын тілге тиек етеді.

Юриспруденцияда терминология проблемасының өзекті екендігін айта отырып, автор заң шығарушының еркін дәлме-дәл баяндауда тілдің атқаратын қызметіне тоқталады. Заңнаманы қолдану барысында мәтіннің мағынасына қарай түсіну керек деп жаңа терминдерді ойдан шығару заңнаманың орындалуына кедергі келтіретіндігін, заңдық ұғым заңнамалық актіде орнықтырылған және тиісті ресми нысанда ресімделген кезде ғана құқықтық терминге айналатындығын қолданылып жүрген заңдардағы мысалдармен дәлелдейді. Заңда қолданылып жүрген терминдердің баспасөзде басқаша қолданылуы халықты шатастыратындығын ескертеді.

Автор нормативтік актілерде бір сөз – бір ұғым деген пікір айнымас қағида екендігін, бір заңда және біртектес, бір-біріне ұқсас заңдарда көп мағыналы сөздерді, синонимдерді, мағыналас сөздерді қолдануға жол беру заң нормаларының орындалмауына алып келетіндігін дәлелдеу үшін Қазақстан Республикасы Заңнама институты Жаршысының 2017 жылғы № 1 (46) санында жарияланған Гүлжазира Ақтөреқызы Илиясованың мақаласына сілтеме жасайды.

Автордың пікірімен негізінен келісетіндігін айта келіп, сөйлем құрылымы реттелетін нысананың терең әрі аяқталатын сипаты болуы қажеттігіне қайшы келмеу, заңнама мәтінінің дәлдігіне, айқындығы мен толымдылығына, құқықтық мәніне нұқсан келтірмеу қажеттігіне баса назар аударады.

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТЕРМИНОВ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ

Сафуани Есенқұл Сафуанұлы

Ведущий научный сотрудник сектора научно-лингвистической экспертизы
проектов нормативных правовых актов и международных договоров
Центра лингвистики Института законодательства и правовой
информации Республики Казахстан; e-mail: safuani@inbox.ru

Ключевые слова: законодательство, термины, аутентичность.

Аннотация. Автор статьи высказывает свое мнение относительно проблемы применения терминов в текстах законодательства на государственном языке. С первых лет независимости берет свое продолжение весьма ошибочное, искажающее язык использования различных заимствованных терминов в зависимости от контекста с целью складного и понятного применения языка законодательства.

Отмечая актуальность проблемы терминологии в юриспруденции, автор акцентирует внимание на роли языка в точном выражении воли законодателя. На примерах из действующего законодательства доказывает, что придумывание новых терминов препятствует исполнению законодательства, что юридическое понятие становится правовым термином только тогда, когда оно закреплено в законодательном акте и оформлено в соответствующей официальной форме. Предупреждает о том, что используемые в законе термины в прессе употребляются по-другому, что сбивает общественность с толку.

В доказательство, что мнение в нормативных актах понятие одно слово – одно значение является неизменным принципом, что использование многозначных слов, синонимов, однозначных слов, в одном законе и однородных, сходных между собой законах приводит к несоблюдению норм закона автор приводит статью Гульжазире Актореевны Ильясовой, опубликованную в номере № 1 (46) «Вестника Института законодательства РК» за 2017 год. Выражая свое согласие с ее мнением, он подчеркивает, что структура предложения не должна противоречить необходимости глубокого и завершающего характера предмета регулирования, не должна ущемлять правовую сущность, точность, ясность и полноту текста законодательства.

CERTAIN PROBLEMS WITH THE USE OF TERMS IN LEGISLATION

Safuani Esenkul Safuanuly

*Leading researcher of the sector of scientific linguistic expertise
of draft normative legal acts and international treaties of the Center
of Linguistics of the Institute of Legislation and Legal Information
of the Republic of Kazakhstan; e-mail: safuani@inbox.ru*

Keywords: Legislation, terms, authenticity.

Abstract. The author of the article expresses his views on the use of terms in the text of legislation in the state language. It should be noted that in the first years of independence, the language of legislation should be fluent and understandable, and the gross mistake of taking terms differently depending on the context still persists.

Emphasizing the relevance of the problem of terminology in jurisprudence, the author focuses on the role of language in the accurate expression of the will of the legislator. He proves by examples in the current legislation that the invention of new terms, considering that it should be understood according to the meaning of the text while applying the legislation, impedes the implementation of the law, that a legal concept becomes a legal term only when it is enshrined in a legislative act and formalized in the appropriate official form. He notes that the different use of terms used in the law in the press confuses the public.

The author refers to the article by Gulzhazira Aktorekyzy Ilyasova published in issue No. 1 (46) of the Bulletin of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan in 2017, to prove that opinion as one word-one concept in normative acts is an invariable principle, that the use of polysemantic words, synonyms in one law and laws that are similar to each other leads to non-implementation of the law. Expressing his agreement with the author's opinion, he emphasizes that the structure of the sentence should not contradict the need for a deep and final nature of the regulated object, should not infringe the legal meaning, accuracy, clarity and completeness of the text of the legislation.

DOI: 10.52026/2788-5291_2021_64_1_233

Кіріспе. Заңнаманың мемлекеттік тілдегі мәтіндеріндегі терминдер бірізділігінің сақталмауына, мағынасына қарай алынған кейбір терминдердің сәтсіз қолданылып

жүргендігіне айтылып жүрген сынды теріске шығара алмаймыз. Қазақ тіліндегі заңдарда кейбір терминдердің үш түрлі, тіпті бес түрлі жазылып жүргендігін жасырын емес.

«Өзіндік мағынаға ие әрбір кәсіби тіл, бірінші кезекте өзінің сөздік құрамымен ерекшеленеді. Мұндай тіл өзінің арнайы терминологиясына ие, онда өмірдің белгілі бір саласына тән ұғымдар бейнеленеді.», дейді профессор Владимир Назарян [1].

Негізгі бөлім. Юриспруденция – білімнің ерекше саласы, онда терминология проблемасы әрдайым өзекті, өйткені заң шығарушының еркін дәлме-дәл баяндау тілдің негізгі міндеті екенін ескермеу салдарынан жоғарыда айтылған ала-құлалық, ойдан шығарылған сәтсіз терминдердің заңның орындалуына кедергі келтіруі туындап жатады. Себебі терминді мағынасына қарай және әртүрлі қолдана салу оның заңнамада көтеретін жүктемесіне сәйкес келмеуі мүмкін. Заңдық ұғым заңнамалық актіде орнықтырылған және тиісті ресми нысанда ресімделген кезде ғана құқықтық терминге айналады. Осы арада «форма» терминін «нысан» деп қолданудың дұрыс емес деп есептесем де осылай қолдануға мәжбүрмін. Өйткені көпшілік аудармашы-терминологтардың мақұлдауымен терминком бекіткендіктен осылай қолданып жүрміз. Оның үстіне бүкіл баспасөзде «объект» - «нысан» деп айтылып жүргенін еліміздің бүкіл халқы біледі. Біздің ойымызша, «форма» өзгеріссіз алынғаны жөн. Себебі «форма», «формат», «формальный» сөздері нормативтік актілердің бәрінде кездесіп отырады. Біз «форманы» «нысан» десек те «широкоформатный печать» - «кең көлемді басылым» деген жарнаманы көріп жүрдік, заңдарда кездесетін «формальная проверка» - «ресми тексеру», «жай тексеру» деп шатасумен келеміз.

Заң терминологиясы нормативтік актілерде қолданылатын сөздердің жай жиынтығы емес. Құқыққа да, заң терминологиясына да жүйелілік, іштей үйлесімділік пен тұтастық тән. Заң терминдері мазмұны жағынан өзара байланысты болып келеді, өйткені бір-бірімен байланысып, астасып жатқан түсініктерді білдіреді.

1990 жылдардан бері «номинал», «көрсетілген», «атаулы», «нақты», «нақтылы» деп бес түрлі алынып келген терминді енді «атаулы» деген бір сөзбен алайық деген ұсыныс көңілге қонымды, мақұлдауға лайық. Осы сөзімізді дәлелдеу үшін «Новый словарь иностранных слов» сөздігіне жүгініп көрейік: «**НОМИНАЛ**» [лат. *nominialis* имен-ной] нарицательная (указанная) стоимость

ценных бумаг, бумажных денег, банкнот, монет, почетных марок, а тж. обозначенная на товаре цена (номинальная цена) [2, 683-б.]. Қазақ әдеби тілінің сөздігінің 2-томында да осыған ұқсас анықтама берілген. Барлық жағынан дұрыс, дау туған жағдайда бұлтартпай дәлелдеуге болады. Қолданысқа енгізілген күнде де жұрттың бәріне түсінікті.

Дегенмен бұл терминді заңға енгізу арқылы тағы бір проблема туындайды. Әлеуметтік қамсыздандыруға қатысты заңдардың бәрінде «адресная социальная помощь» - «атаулы әлеуметтік көмек» болып жүр. «Адрес» пен «номинал» мағынасы жағынан жақын сөздер, онда тұрған ештеңе жоқ. Осылай қолдана беруге болады дейтіндердің аз болмайтынын белгілі. Ертең заң қолданысқа енгізілген кезде дау туындап, прокурор, судья, адвокат айтысып жатса, оған кім төреші болады? Олар сөздікке, түсіндірме сөздікке, энциклопедиялық сөздікке жүгінуге тиіс. Бізде бары «Қазақ әдеби тілінің сөздігі». Онда: «**АДРЕС**: [франц. *adresse*] з а т. **1. Мекен-жай**. Осы адреспен кешке сағат жеті-сегізге кел. Мен үйде боламын (С. Мұқанов, Есею жыл.). **2. Пошта арқылы жіберілген хат, жолдама-сәлемдеме сияқты нәрселердің сыртындағы алушының мекенжайымен аты-жөнін көрсеткен жазу.** Адресін оқысаңшы, сен енді жігіт болдың, өзіне хат келді, - деген шешесінің сөзіне Біржан жымып, **адресі** көңіл қоя оқыды (С. Бегалин, Жеткіншек). «Адрес» сөзі бар жерде «Адресант», «Адресат» сөздерінің де қолданылатынын естен шығармауға тиіспіз. Жоғарыда айтылған сөздікте: **АДРЕСАНТ** [нем. *adressant*] з а т. **1. Пошта арқылы хат, сәлемдеме т.б. жіберуші адам = Адресанттың мекенжайы.** **2. лингв. Тілдік қарым-қатынастағы ақпарат жіберуші, сөйлеуші.** **Адресант** – хабар-мәлімет жөнелтуші, хабар беруші, эмотивті немесе донатив әрекет иесі (Тіл білімі сөздігі). «**АДРЕСАТ** [нем. *adressat*] з а т. **1. Пошта арқылы жіберілген затты алушы адам.** Қанша газет-журналдар мұнда жатыр, ал адресаттар сонау мал басында, жайлауда тұрады (Ә. Тәжібаев, Гүлден дала). **2. лингв. Тілдік қарым-қатынастағы ақпарат алушы, тыңдаушы, қабылдаушы.** **Адресат** – информативтік, эмотивтік немесе донативтік әрекеттің кімге бағышталғанын білдіретін сөйлемнің компоненті (Тіл білімі сөздігі) [3, 92-б.].

Сөздіктегі түсіндірмелерге сүйеніп, мекенжай дегеніміз адрес жазылған орын (ғимарат, үй, кеңсе), ал адресант, адресат сол ғимаратта тұратын немесе жұмыс істейтін адам немесе сонда орналасқан ведомство деп түсінуге негіз бар. Тіпті адресті мекенжай деп түсінгеннің өзінде адресант, адресат дегенді не дейміз? Терминді қазақшалауға бейім аудармашы-терминологтар, ондай сөздер қолданылып жатқан жоқ қой, оны айтудың қажеті не, деген уәж айтуы мүмкін. Бірақ заңдарда бүгін қолданылмай жүрген сөздер ертең, бірсігүні қолданылары хақ. Сол кезде не дейміз. Ол сұраққа жауапты бүгін ойлауымыз керек. Ендеше мекенжай-ант, мекенжайат десек күлкі боламыз. Мекенжайда тұратын адам, ведомство десек ол аударма емес, түсіндірме (комментарий) болып шығады. Яғни терминді мағынасы келіп тұр деп қолдана беру өрескел қате. Егер мағынасына қарап термин жасайтын болсақ, атом деген сөзді яғни атом бомбасы деген сөзді өзгертуіміз керек. Себебі атом бөлінбейтін деген сөз. Мағынасымен қолданатын болсақ, оны быт-шыт бомба деп өзгертуіміз керек. Сондықтан «адрес», «адресант», «адресат» деген терминдерді сол қалпында алған дұрыс болады.

Сондықтан әлеуметтік заңнамадағы «атаулы әлеуметтік көмек» деген тіркесті «адресі әлеуметтік көмек» деп өзгерту керек немесе «номиналды» сол қалпына қалдыру қажет.

Осы орайда заң ғылымының кандидаты Гүлжазира Ақтөреқызы Илиясованың Қазақстан Республикасы Заңнама институты Жаршысының 2017 жылғы № 1 (46) санында шыққан «Заңнамалық актілер мәтінін мемлекеттік тілге аударуға байланысты өзекті мәселелер» деп аталатын мақаласындағы мына бір пікірлеріне назар аударған жөн болады деп ойлаймыз:

«Қазіргі кезде тіліміздегі сөздердің күнделікті мағынасымен қатар терминдік мәні, мазмұны әр-алуан. Қазақ тілінің байлығы, мағыналық көпнұсқалығы, синонимдік мағыналарының кеңдігі көркем әдебиетте мол мүмкіндіктер ашқанымен, өзіндік ерекше талаптарға сай ресми нысанда әзірленетін заң актілерінде белгілі бір қиындықтар туындатады.

Заң техникасы тұрғысынан келгенде әр сөз бір ғана мағынаны беруі қажет. Осыған сәйкес, ұлттық заңнама жүйесінде терминдердің

бір мағынада түсіндіріліп, бірізділікпен қолданылуына қол жеткізу бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналып отыр. Заң тілінің нақты, тиянақты, бір мағыналы болуы, оның қоғамдық қатынастарды нәтижелі реттеуінің және толыққанды жүзеге асырылуының маңызды кепілдіктерінің бірі болып табылады. Осы талаптардың іс жүзінде орындалуы әрқашан көңілден шыға бермейді...

Ұлттық заңнама терминологиясында шешілмей жүрген бірқатар өзекті мәселелер бар. Оның біріншісі – нормативтік-құқықтық актілердегі атау сөздердің, терминдердің бірізділігі мәселесі. Нормативтік құқықтық актілер жобаларының орыс тілінде әзірленуі, Парламентке келіп түскенше осы жобалардың сол тілдегі мәтіні ғана пысықталып, ал қазақ тіліндегі аударма нұсқасының назардан тыс қалуы, депутаттық жұмыс топтарында да жобамен жұмыстың негізінен орыс тілінде жүргізілуі, жалпы алғанда ұлттық заңнама тілінің, оның терминологиясының орыс тіліндегі нұсқаға байланып қалуы ұлттық заңнаманың тілі мен терминдеріндегі бірізділіктің сақталмауына себеп болып отыр. Тиісті сала маманының, заңгердің талдауынан өтпеген ұлттық термин жалғыз аудармашының аударма жұмысына тәуелді болып қала береді.» [4].

Гүлжазира Ақтөреқызының қазақ тілінің терең табиғатына түсініксіздік артықтау айтқан тұстары болмаса, негізінен оның жоғарыдағы пікірімен келіспеуге болмайды. Оның үстіне заң мәтіндерін аударушылардың бірінші мамандығы заңгер, ал екінші мамандығы лингвист болуы керек деген ойы құптарлық дегенмен аудармашының мамандықтарын бірінші, екінші деп белгілеу дұрыс емес. Заң аудармашысы нормативтік актілердің мән-мағынасын, атқаратын функциясын терең түсінетін, аударма жасап отырған кезде беріліп отырған норманың қолданысқа түскен кезде қалай орындалатындығын жан-жақты ойланып, дау туған кезде қалай шешуге болады деп, өзін судьяның, прокурордың, адвокаттың орнына қойып, жұмыс істеуі керек.

Сөзіміз дәлелді болуы үшін заңнамады жиі қолданылатын «баланс» терминіне талдау жасап көрейік. Терминком «теңгерім» деп бекітті. Ойға қонымды, мағынасы сай келіп тұр демеске амалымыз жоқ. Қазақ әдеби тілінің сөздігіне сүйенсек, «**Теңгеру**» – теңгер етістігінің қимыл атауы. «**Теңгеріл**»

ет. Теңестіру, тең болу – Ұсақ ұлттардың қалың бұқарасы **теңгерілмей** тұрғанда ұлтшылдық жойылмайды, - деп қорытынды жасады. (С. Мұқанов, Өсу жол.) [5, 124-б.].

Ал 1994 жылғы 27 желтоқсанда қабылданған Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде бұл термин «баланс» деп алынған. Терминком «теңгерім» дегендіктен ендігі жағында «теңгерім» деп алуымыз керек. Яғни «47-бап. Передаточный акт и разделительный балансы – Өткізу актісі және бөлу теңгерімі, 50-баптың 4 және басқа да тармақтарындағы «ликвидационный баланс – тарату теңгерімі» деп түзетуіміз керек. Ал Саяси экономия оқулығында «теңгерімшілік – уравниловка».

Бұл термин болғандықтан оны егжей-тегжейлі талдап, анықтама берілген сөздіктен қарауға міндеттіміз. «Новый словарь иностранных слов» сөздігінде: **БАЛАНС** [фр. balance весы] 1) равновесие, уравнивание; 2) система показателей, характеризующая к.-л. явление или процесс путем сопоставления отдельных его сторон; количественное выражение отношений между сторонами к.-л. деятельности, которые должны уравнивать друг друга (напр., доходы и расходы); **Б.** народного хозяйства – система наиболее общих экономических показателей, характеризующих уровень развития экономики, темпы, пропорции и масштаба расширенного воспроизводства; бухгалтерский **Б.** – система показателей

сгруппированных в сводную ведомость, отображающую в денежном выражении состав, размещение, источник и назначение средств предприятия на отчетную дату; состоит из левой части (актива) и правой (пассива), причем их итоги должны быть равны; торговый **Б.** – соотношение вывоза и ввоза товаров в страну; при превышении вывоза над ввозом **Б.** называют активным, при обратном соотношении – пассивным, а при равенстве экспорта и импорта говорят о нетто-балансе; водный **Б.** – приход и расход воды от выпадения осадков, испарения и стока воды; 3) иначе – балансовая древесина, или балансы; круглые или колотые лесоматериалы длиной 1-3 м и диаметром 8-24 см для производства целлюлозы и древесной массы в бумажном производстве; 4) кольцо с поперечной в часовом механизме, совершающее колебания подобно маятнику; служит регулятором хода.» [2, 123-124-бб.].

Қорытынды. Қорыта айтқанда, көріп отырғанымыздай «баланс» термині тек теңгерімді, тең болуды ғана емес, теңдігі жоқ қатынастарды да білдіреді екен. Сондықтан халықаралық терминге қазақы шапан жауып «балансы» деп алған жөн болмас па еді?

Еліміздің тәуелсіздігіне 30 жыл толуына орай заңнама терминін терең зерттеп, қалыптастыру міндетін кейінге қалдырмай, бұлжымас қағида ретінде орнықтыру ісін ойдағыдай аяқтауымыз қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Владимир Назарян. Очерки к проблеме законодательной техники <http://www.cis-legal-reform.org/>
2. Новый словарь иностранных слов. Москва, АСТ, Минск ХАРВЕСТ, 2005. - 1151 стр.
3. Қазақ әдеби тілінің сөздігі, 1-том. Алматы, 2011. - 748 бет.
4. Илиясова Г.А. Заңнамалық актілер мәтінін мемлекеттік тілге аударуға байланысты өзекті мәселелер // Қазақстан Республикасы Заңнама институты Жаршысы. – 2017. - № 1 (46).
5. Қазақ әдеби тілінің сөздігі, 14-том. Алматы, 2011 -798 бет.

REFERENCES

1. Vladimir Nazaryan. Ocherki k probleme zakonodatel'noj tehniki <http://www.cis-legal-reform.org/>
2. Novyj slovar' inostrannyh slov. Moskva, AST, Minsk HARVEST, 2005. - 1151 str.
3. Қазақ әдеби тілінің сөздігі, 1-том. Алматы, 2011. - 748 бет.
4. Ilijasova G.A. Zaңnamalyқ aktiler мәtinin memlekettik tilge audaruға bajlanysty өзekti мәseleler // Қазақстан Respublikasy Zaңnama instituty Zharshysy. – 2017. - № 1 (46).
5. Қазақ әдеби тілінің сөздігі, 14-том. Алматы, 2011 -798 бет.